

Rued Langgaard Edition

Rued Langgaard
DRAPA (Ved Edvard Griegs Død)
DRAPA (On the Death of Edvard Grieg)

FOR SYMFONIORKESTER

FOR SYMPHONY ORCHESTRA

(1907, rev. 1909, 1913)

BVN 20

Kritisk udgave ved

Critical edition by

MICHAEL FJELDSØE

www.ruedlanggaardedition.dk

Rued Langgaard Edition, Gråbrødrestårde 18.st., DK-1156 Copenhagen K, Denmark

Phone: +45 33 13 54 45 / Email: info@ruedlanggaardedition.dk

Rued Langgaard: Drapa (BVN 20)

© 2011 by Edition · S, København

BVN-numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse*. Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgiven på Edition · S: Bendt Viinholt Nielsen.
Engelsk oversættelse: Michael Chesnutt

Rued Langgaard Udgiven blev etableret i 2000 med støtte fra Carlsbergfondet.
Den her foreliggende udgivelse er støttet af Augustinus Fonden og Langgaard Fonden.
Edition · S's virksomhed støttes af Statens Kunstråds Musikudvalg.

Spilletid: ca. 6 minutter

Rued Langgaard: Drapa (BVN 20)

© 2011 by Edition · S, Copenhagen

BVN-numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner / Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction*. Odense University Press, 1991.

General editor of the Rued Langgaard Edition published by Edition · S: Bendt Viinholt Nielsen.
English translation: Michael Chesnutt

The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with the support of the Carlsberg Foundation.
The present publication was subsidised by the Augustinus Foundation and the Langgaard Foundation.
The activities of Edition · S are supported by the Danish Arts Council Committee for Music.

Duration: c. 6 minutes

OM UDGAVEN

Rued Langgaards orkesterværk *Drapa* er et ungdomsværk, og som mange andre Langgaardværker foreligger det i flere versioner. Denne førsteudgave af værket er baseret på Langgaards seneste partitur til værket, der er renskrevet i 1913 og hvori han senere har indført nogle ændringer. Nærværende udgave er således en kritisk udgave af den seneste version af værket fra Langgaards hånd.

Hovedkilden udgøres af partituret fra 1913 inkl. de senere, autografe ændringer, som han formodentlig indførte op til indsendelsen af værket til Danmarks Radio i 1944. Kilden foreligger i Det Kongelige Bibliotek i København (Rued Langgaards Samling, RLS 37,1). De seneste retoucheringer omfatter ændringer af de generelle tempo- og karakterbetegnelser samt mindre rettelser i nodeteksten. Disse autografe rettelser i hovedkilden er særskilt dokumenteret i revisionsberetningen, således at man derigennem kan rekonstruere udgaven fra 1913. De to tidligere versioner af værket, som er overleveret henholdsvis i et partitur fra 1907 og i stemmesættet fra uropførelsen i 1909 udviser så store forskelle indbyrdes og i forhold til hovedkilden, at man i begge tilfælde må tale om en omarbejdelse af værket. Version 2 fra 1909 udviser forskelle i den musikalske substans og væsentlige forskelle i instrumentationen i forhold til den første version (1907). Version 3 fra 1913 indeholder en ny udformning af dynamik og artikulation samt mindre ændringer i instrumentationen.

Udgaven følger de generelle udgivelsesprincipper for Rued Langgaard Udgaven. Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser og buer med brudt streg. Særegenheder ved Langgaards notationspraksis som brugen af 'tenuto-buer' (fx i tubastemmen, t. 24) er bibeholdt. Klarinetterne er originalt noteret for B-klarinet, men er her ændret til A-klarinet, idet moderne B-klarinetter ikke kan spille den dybest foreskrevne tone (klang cis/des).

Det er karakteristisk for den her udgivne version, at Langgaards dynamik ofte lader *cresc.*, *dim.* og styrkegrader sætte ind forskellige steder i de enkelte stemmer, hhv. lader nogle stemmer forsætte i samme styrkegrad mens andre fremhæves med *cresc.* eller lignende. Denne praksis er ikke søgt hårdhændet reguleret til et ensartet dynamisk forløb, idet Langgaard øjensynligt har været mere optaget af at fremhæve stemmer og indskrive klangfarveændringer i disse passager end at opnå et ensartet *tutti*forløb. Der henvises i øvrigt til revisionsberetningen s. 33 ff.

Revisionen er foretaget på grundlag af forarbejder lavet af undertegnede i samarbejde med seks studerende i forbindelse med et undervisningsforløb i editionsteknik på Musikvidenskabeligt Institut på Københavns Universitet i efteråret 2001. De medvirkende studerende var Stine Rasmussen, Hanne Hee Lange, Lisbeth Larsen, Anne Mie Kristensen, Louise Holte og Ane Kamilla Andersen. For den endelige revision har jeg det fulde ansvar.

Michael Fjeldsøe

ABOUT THIS EDITION

Rued Langgaard's *Drapa* is an orchestral work from the composer's youth, and like many other Langgaard compositions it exists in several versions. The present first edition is based on the most recent score, which was fair-copied in 1913 and contains some alterations made at a later date; it is in other words a critical edition of the latest version of the work from Langgaard's hand.

The principal source is the score from 1913 together with the autograph changes contained in it (these changes were presumably made before Langgaard submitted the work to the State Radio in 1944). The score is now preserved in the Royal Library, Copenhagen (Rued Langgaard Collection, RLS 37,1). The latest adjustments comprise alterations to general marks of tempo and expression and minor corrections to the musical text. These autograph corrections in the principal source are separately listed in the editorial apparatus, from which the 1913 version can be fully reconstructed. Two earlier versions, the one transmitted in a score from 1907 and the other in a set of orchestral parts copied for the first performance in 1909, show such extensive divergences from each other and from the principal source that we must speak of successive revisions of the work. In the second (1909) version there are differences of musical substance and significant instrumental differences as compared with the first (1907) version. In the third (1913) version the dynamics and articulation have been restructured and minor changes made in the instrumentation.

The present publication follows the general principles of the Rued Langgaard Edition. Editorial additions and corrections are typographically identified in the score by square brackets and ties and slurs with a broken line. Peculiarities of Langgaard's notational practice such as the use of 'tenuto ties' (e.g. in the tuba part, b. 24) are retained. The clarinet parts were originally notated for clarinet in B flat, but have here been altered to clarinet in A because modern clarinets in B flat cannot play the lowest required tone (sounding c#/d♭).

A characteristic of the version published here is that Langgaard often enters *cresc.*, *dim.* and other dynamic changes at different places in the various parts (or allows some parts to continue at the same dynamic level, while others are emphasised with *cresc.* or the like). The edition does not strive to impose a strictly uniform dynamic progression, for it recognises the fact that Langgaard apparently was more concerned to highlight particular parts and to achieve changes of tone colour in these passages than to achieve consistent dynamics in the orchestra as a whole. More information on this point is given in the editorial apparatus p. 33 ff.

The edition is based on preliminary work done by me in collaboration with six students who took part in a course in editorial technique at the Department of Musicology, University of Copenhagen, in the autumn of 2001. These students were Stine Rasmussen, Hanne Hee Lange, Lisbeth Larsen, Anne Mie Kristensen, Louise Holte and Ane Kamilla Andersen. It goes without saying that the responsibility for the final product is mine alone.

Michael Fjeldsøe

OM “DRAPA”

Da Rued Langgaard komponerede den første version af orkesterværket *Drapa* var han 13 år gammel. *Drapa* blev komponeret i april 1907 og instrumenteret i de efterfølgende måneder under familien Langgaards sommerferieophold i Arild, Sverige.

To år før, i april 1905, havde Langgaard sin debut som organist ved en koncert i Marmorkirken – en koncert som bl.a. Edvard Grieg overværede. Grieg udtrykte efterfølgende sin beundring over drengens musikalske begavelse i et brev til Langgaards mor, og efter Griegs død viste Langgaard sin respekt for den norske komponist ved at dedicere *Drapa* til ham. *Drapa*, der betyder oldnordisk digt til forherligelse af en stormands bedrifter, blev skrevet flere måneder før Griegs død i september 1907, og undertitlen “Ved Edvard Griegs Død” er altså en senere tilføjelse. Undertitlen er påført det tidlige partitur samt stemmesættet, der blev brugt ved uropførelsen, men fremgik ikke af programmet ved denne lejlighed.

Uropførelsen, som Victor Bendix dirigerede, fandt sted ved en koncert den 6. december 1909 i Dansk Koncert-Forening. Inden da havde Langgaard dog præsenteret værket på klaver ved en “Privat-Matinée (for en indbudt Kreds)”, der fandt sted den 15. november 1908.¹ Den version, der blev spillet ved uropførelsen, er indeholdt i stemmesættet fra 1909. De store forskelle mellem disse stemmer og det oprindelige partitur godtgør, at stemmerne er baseret på et nu forsvundet partitur.

Udover disse versioner foreligger der en tredje version i et partitur fra 1913. Det vides ikke med sikkerhed hvorfor Langgaard udarbejdede et nyt partitur til *Drapa* i 1913, men det er sandsynligt, at han håbede at få værket opført i Berlin. Hver vinter fra 1908 til 1913 opholdt Langgaard og hans forældre sig nogle uger i Berlin, hvor de overværede koncerter og orkesterprøver og fik kontakter i det tyske musikliv. I 1913 indvilgede dirigenten Max Fiedler og Berlinerfilharmonikerne i at spille en koncert udelukkende med værker af Langgaard. Langgaard udarbejdede muligvis 1913-versionen i håb om at få *Drapa* opført ved denne koncert, men ved koncerten den 10. april 1913 var værket ikke på programmet.²

Ved uropførelsen var anmelderne generelt imponerede over værkets form, men knapt så begejstrede for det indholdsmæssige:

Langgaards “Drapa” [fremtraadte] som et mærkeligt velformet, modent og virkningsfuldt klingende Orkesterstykke; og dette er saa meget mere forbavsende, som Hr. Langgaard er en ganske ung Mand. Derimod kneb det lidt med Indholdet; men det er forhaabentlig noget, som Livet og Aarene vil lære den talentfulde, unge Musiker.³

[...] man maatte beundre den endnu ganske unge Mands Evne til at tumle den store Form og det moderne Orkesters hele Masse, medens det ikke var lykkedes ham at fylde disse meget pretentiøse Former med et tilstrækkelig interessant musikalsk Indhold. Det lovende Debutarbejde modtoges med saa stærkt Bifald, at der blev en hel Ovation til Hr. Langgaard, som modtog den fra en Loge.⁴

Et par måneder efter uropførelsen fik Langgaard også rosende ord med på vejen af Victor Bendix. I en udtalelse, dateret marts 1910, skrev Bendix:

Han har den fødte Orkesterkomponists Klangsans og Instrumentationsbegavelse, Side om Side med en udpræget Formevne og en sund og naturlig Melodiføring. Om hans forbavsende Herredømme over de musikalske Kunstmidler i Fremtiden vil gøre ham til en fremragende Komponist vil hovedsaglig komme til at afhænge af at hans almen menneskelige Udvikling kommer til at stå Maal med hans specielt kunstneriske Anlæg. Men der er god grund til at haabe det Bedste og vente sig det Største af ham.⁵

Trods den pæne modtagelse hos publikum, dirigent og anmeldere gik der næsten 40 år, før værket igen blev opført. I 1944 indsendte Langgaard partitur og stemmer til Statsradiofonien i håb om en opførelse med Radiosymfoniorkestret – der var tale om stemmerne fra 1909 og partituret fra 1913 med nogle ændringer og tilføjelser. I Statsradiofoniens bedømmelse kan man læse: “Det må gentages at Hr. Langgaards manuskripter er

ulæselige. Statsradiofonien henstiller til ham for fremtiden, at indsende sine værker i renskrevet tilstand og ikke som her med rettelser og overstregninger i det uendelige.”⁶

Trods kritikken blev *Drapa* godkendt til opførelse i februar 1945, og værket blev efterfølgende spillet ved fire studieopførelser i Langgaards levetid med Radiosymfoniorketret og dirigenten Launy Grøndahl.⁷ Derudover indgik *Drapa* i en mindekoncert for Langgaard den 15. september 1952, hvor Radiosymfoniorketret og Grøndahl desuden spillede orkesterværket *Sfinx* og Symfoni nr. 4.

Den her foreliggende, kritiske udgave blev indspillet af DR Radiosymfoniorketret under ledelse af Thomas Dausgaard i 2008 (Dacapo 6.220519, Dacapo 6.200001).

Hanne Hee Lange

NOTER

- 1 Bendt Viinholdt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner*, Odense 1991, s. 125.
- 2 Ved koncerten i Berlin opførtes tonebilledet *Sfinx*, Symfoni nr. 1 og orgelværket *Prælude patetico*.
- 3 *Berlingske Tidende* 7.12.1909.
- 4 *Dagbladet København* 7.12.1909.
- 5 Rued Langgaards Papirer; Det Kongelige Bibliotek, Håndskriftsafdelingen, Utilg. 554, 4: Anbefalinger og udtalelser.
- 6 Bedømmelsen, der findes i Danmarks Radios Arkiv, blev foretaget af radioens eksterne konsulent, Emil Reesen, der var med til at vurdere alle indkomne programforslag.
- 7 Disse koncerter fandt sted 10.3.1947, 25.2.1948, 9.4. og 27.6.1951.

Rued Langgaard Edition

ABOUT “DRAPA”

Rued Langgaard was only 13 when he wrote the first version of his orchestral work *Drapa*. It was composed in April 1907 and instrumentated in the following months during the Langgaard family’s summer vacation in Arild, Sweden.

Two years earlier, in April 1905, Langgaard had made his debut as an organist at a recital in Frederik’s Church (“Marmor-kirken”) in Copenhagen. One of those present was Edvard Grieg, who afterwards expressed his admiration for the boy’s musical gifts in a letter to Rued Langgaard’s mother. When Grieg died, Langgaard showed his respect for the Norwegian composer by dedicating *Drapa* to him. *Drapa* is an Old Norse term for a panegyric poem celebrating the deeds of a great chieftain; the piece was composed several months before Grieg’s death in September 1907, and the subtitle “On the Death of Edvard Grieg” is therefore a later addition. It is found in the early score and the set of parts used at the first performance, but was not printed in the programme on that occasion.

The first performance was conducted by Victor Bendix at a concert on 6 Dec. 1909 in the Danish Concert Society. Previously Langgaard had presented the work on the piano at a “Private Matinée (for an invited audience)” that took place on 15 Nov. 1908.¹ The version played at the first performance is extant in the set of parts from 1909. The great differences between these parts and the original score attest that the parts were copied from another score, now lost.

In addition to these two versions there is a third one in a score from 1913. It is not known with certainty why RL wrote a new score of *Drapa* in 1913, but it is likely that he had hopes of getting the work performed in Berlin. Every winter from 1908 to 1913 he and his parents spent some weeks in Berlin, attending concerts and orchestral rehearsals and forging connections with the musical life of the city. In 1913 the conductor Max Fiedler and the Berlin Philharmonic Orchestra agreed to play a concert consisting entirely of works by Langgaard. Possibly RL produced the 1913 version of *Drapa* with a view to having it played on this occasion, but it was not included in the programme for the concert on 10 April 1913.²

At the first performance in 1909 the critics were generally impressed by the form of the piece, though not so enthusiastic about its content:

Langgaard’s “Drapa” [gave the impression of being] a remarkably well formed, mature and convincingly sounding piece of orchestral music, which is all the more remarkable considering that Mr Langgaard is still a very young man. The content was not so satisfactory, but this is something that life and the passing of the years will teach this talented young musician.³

[...] though one could not help being impressed by the ability of this still quite young man to control the expansive form and large forces of the modern orchestra, he had not succeeded in filling these very pretentious forms with sufficiently interesting musical content. Nevertheless this promising debut was greeted with such loud applause that it developed into a veritable ovation, received by Mr Langgaard from one of the boxes.⁴

A couple of months later Langgaard also received praise from Victor Bendix, who wrote as follows in an assessment dated March 1910:

He has the born orchestral composer’s feeling for sound and aptitude for instrumentation, to which he adds a marked sense of form and a healthy and natural way of shaping melodic lines. Whether his remarkable command of purely musical means of expression can make him a truly great composer will depend mainly on whether his personality develops on a par with his specifically artistic gifts. But there is every reason to hope for the best, and expect the greatest, of him.⁵

In spite of its positive reception by audience, conductor and critics, more than 40 years were to elapse before *Drapa* was played again. In 1944 RL submitted the score (from 1913 with some alterations and additions) and the orchestral parts (from 1909) to the State Radio for performance by the Radio Sympho-

ny Orchestra. In the radio's assessment we read: "It must be said again that Mr Langgaard's manuscripts are unreadable. The State Radio urges him in future to submit his works in fair copies and not, as here, with endless corrections and cancellations."⁶

This criticism did not prevent *Drapa* from being approved in February 1945, and subsequently the piece had four studio performances in Langgaard's lifetime with the Radio Symphony Orchestra conducted by Launy Grøndahl.⁷ In addition *Drapa* was included in a memorial concert for Langgaard on 15 Sept. 1952, where the Radio Symphony Orchestra and Grøndahl also played the orchestral piece *Sfinx* and Symphony no. 4.

The present critical edition was recorded in 2008 by the Danish National Radio Symphony Orchestra conducted by Thomas Dausgaard (Dacapo 6.220519, Dacapo 6.200001).

Hanne Hee Lange

NOTES

- 1 Bendt Viinholdt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner*, Odense 1991, p. 125.
- 2 The works played at the concert in Berlin were *Sfinx*, Symphony no. 1 and *Præludio patetico* for organ.
- 3 *Berlingske Tidende* 7 Dec. 1909.
- 4 *Dagbladet København* 7. Dec. 1909.
- 5 Rued Langgaard Papers; Copenhagen, Royal Library Manuscript Department, Utilg. 554, 4: Recommendations and assessments.
- 6 The document is preserved in the archive of Danmarks Radio; it was made by the radio's external consultant, Emil Reesen, who participated in the evaluation of all works submitted for performance.
- 7 These concerts took place on 10 Mar. 1947, 25 Feb. 1948, 9 Apr. 1951 and 27 June 1951.

STRUMENTI DELL'ORCHESTRA

Piccolo

2 Flauti

2 Oboi

2 Clarinetti in La

2 Fagotti

4 Corni in Fa

3 Trombe in Fa

3 Tromboni

Tuba

Timpani

Piatti

Tam-Tam

Triangolo

Arpa

Archi

KILDER OG KRITISK BERETNING

KILDER

- A Partitur, renskrift 1913
- B Stemmesæt, afskrift 1909
- C Partitur, renskrift 1907
- D Supplerende stemmer 1952 (afskrift)

A Partitur, renskrift 1913

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 37,1. Proveniens: Danmarks Radio 1944; overført fra radioens nodebibliotek til Det Kongelige Bibliotek i 1965. Autograf. Renskrift med blæk; autografe tilføjelser og rettelser med blæk; tilføjelser, rettelser og dirigentnotater i fremmed hånd med blæk, blyant, farvestift og kuglepen.

Titel (omslagets forside): *Rued* [opr. skrevet: *Rud*] *Langgaard: / Drapa, komp 1907 / for Orkester. / Partitur og Stemmer. / Komp og instrumenteret April 1907. / Opført første Gang 6. December 1909 / Dansk Koncertforening.*

Påklæbet mærkat øverst t.v. med tekst i sort blæk, autograf: *Rued Langgaard / Drapa / (Ved Edvard Griegs Død) / for Orkester. / Partitur. / April 1907.*; – desuden mærkat øverst t.h. med påtryk: *F IX* [monogram] *Det kongelige Bibliotek / Musikafdelingen* og bibliotekspåskrift: *Rued Langgaard / Drapa / ved Edvard Griegs Død / Partitur*

Overskrifttitel første nodeside, autograf: *Drapa komp. 1907* (den oprindelige titel er udraderet, vistnok *Drapa für Orchester*); – øverst til højre er den oprindelige autorangivelse *Rud Imm. Langgaard / (komp 1907)*, rettet til *Rued Langgaard* med andet blæk, autograf. Denne ændring af navnets ortografi tyder på, at rettelsen er sket efter 1932.

Den oprindelige, autografe datering på sidste nodeside er delvis bortraderet og ændret i autograf med andet blæk, således at der nu som slutdatering står: *Komponeret / København, April 1907. / Instr. sluttet i Arild, Juli 1907. / Renskrevet paany. / Jan. 1913. / Rud Langgaard* (under *Renskrevet paany Jan. 1913* skimtes en tidligere, nu udraderet og ulæselig påskrift).

6 blade (3 løse nodeark) indlagt i gråt papomslag (med sort lærredsryg), som oprindeligt har været syet sammen med bladene, 35 × 27 cm; 12 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: *B & H Nr. 13 A*. (22 systemer, hvoraf 20 benyttes). Påskrift i autograf på omslagets side 2: *Opført i Dansk Koncertforening, 1909. (6 december) / Dirigent: Victor Bendix*. Derunder var oprindeligt indklæbet et koncertprogram, som nu foreligger løst: *NIENDE SAISON 1909-1910 / Dansk Koncert-Forening / Første koncert / Mandag den 6. December 1909, kl. 8*. I programmet er værket sat som tredje punkt: *3. Rud. Imm. Langgaard: "Drapa" for Orkester. (1ste Opførelse)*; det fejlslagne punktum efter Rud er gennemstreget med sort blæk.

Kommentar

Manuskriptet indeholder i alt 9 skriftlag:

- a den oprindelige autografe blækrenskrift i sort blæk med tynd pen
- b rettelser i sort blæk med bredere pen, autograf
- c rettelser i lidt lysere, gråsort blæk, autograf
- d tilføjelser med rødligt blæk, fremmed hånd eller autograf
- e tilføjelser med blyant, fremmed hånd
- f tilføjelser med bred blå farvestift, fremmed hånd
- g tilføjelser med bred rød farvestift, fremmed hånd
- h tilføjelser med sort blæk i fremmed(?) hånd
- i tilføjelser med blå kuglepen, fremmed hånd

Hovedlagene i teksten består af den originale renskrift (a) med et mindre antal rettelser og tydeliggørelser i autograf (b, c og evt. d og h) med relation til renskriften (a). Desuden indeholder de autografe rettelser en senere revision, først og fremmest en ændring af de generelle tempobetegnelser. De øvrige lag i teksten udgøres af rettelser og bemærkninger i fremmed hånd, typisk åbenlyse fejlrettelser og dirigentnotater, hvoraf mange tydeligvis er i dirigenten Launy Grøndahls håndskrift. Også orienteringscifrene er indført i fremmed hånd med blå farvestift. Renskriften er skrevet med tynd og præcis skrift, og er generelt omhyggeligt udført, omend der er en række fejl i form af glemte fortegn og en vis ufuldstændighed i dynamiske og artikulationsmæssige angivelser. De senere lag af rettelser, på nær ændringen af de generelle tempo- og foredragsbetegnelser, har karakter af fejlretning og præcisering af den oprindelige renskrifts nodetekst.

B Stemmesæt, afskrift 1909

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 38,1. Proveniens: Danmarks Radio 1944; overført fra radioens nodebibliotek til Det Kongelige Bibliotek i 1965. Usigneret afskrift; blæk.

Overskrifttitel (alle stemmer): *"Ved Edvard Griegs Død" / "Drapa" / Rud Immanuel Langgaard.*

Omfatter 53 stemmer: picc, fl 1-2, ob 1-2, cl 1-2, fg 1-2, cor 1-4, tr 1-3, tbn 1-3, tb, timp, triangolo, tamtam/bækken, arpa, vl I (5 stemmer betegnet nr. 1-5), vl II (4 stemmer betegnet nr. 1-4), vla (5 stemmer betegnet nr. 1-5), vcl (5 stemmer betegnet nr. 1-5; nr. 5 er en lyskopi af nr.1), cb (4 stemmer betegnet nr. 1-4).

34,5 × 26 cm; hver stemme er indbundet i nyere biblioteksomslag af brunt karton forsynet med en mærket påtryk: *F IX* [monogram] *Det kongelige Bibliotek / Musikafdelingen* og med bibliotekspåskrift: *Rued Langgaard / Drapa / [...]*

Nodepapir uden fabrikatangivelse (12 systemer).

Kommentar

Stemmesættet er udskrevet i 1909 i forbindelse med uropførelsen og ud fra et nu forsvundet, revideret partitur, idet den musikalske sats og instrumentationen adskiller sig væsentligt fra det foreliggende partitur fra 1907 (kilde C), ligesom udformningen af artikulation og dynamik er anderledes og langt mere detaljeret end i det tidlige partitur. Dette forsvundne partitur må være det, der i den værkfortegnelse, Rued Langgaards mor førte over alle sønnens værker indtil 1916 er anført som: "1909: Nyt partitur til Drapa". Stemmerne er skrevet af en erfaren kopist og har orienteringscifre svarende til dem, der findes i partitur A. Stemmerne er forsynet med instrumentbetegnelse på italiensk bortset fra slagtoøj og harpe, der har tyske betegnelser. Den oprindelige tempoangivelse ved værkets begyndelse, *Andante con gravita*, står uændret. Stemmerne bærer præg af brug ved opførelser og indeholder rettelser samt musikerdateringer og -signaturer, som vidner om opførelser 1909 (uropførelsen), 1947, 1948 og 1956. – Stemmesættet suppleres af kilde D. – Uden indbinding foreligger (RLS 38,2) et antal stemmer i et omslag med påskrift i fremmed hånd: "Løse stemmer er / ikke i orden". Omfatter: Violin I, nr. 9-12 og violin II, nr. 8-10 samt viola nr. 6. Disse stemmer er af samme kopist som de øvrige, men bærer ikke præg af brug.

C Partitur, renskrift 1907

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 37,2. Autograf. Renskrift med sort blæk (paginering i blyant, orienteringscifre i rødt blæk).

Titel: *„Drapa“ / Komponeret for Orkester. / af / Rud Immanuel Langgaard / Partitur. / Komponeret i Kbn / April 1907 Instrumen*

/ teret i Kbn og Arild / Maj Juni Juli 1907 (skrevet med sort blæk, samme blæk som nodeskriften); – øverst er tilføjet med blæk: *Auf Edvard Griegs Tod (4 Sept 1907)* samt nederst til venstre: *Manuskript (eigenhåndigt)*[sic]; – med blyant er tilføjet: *Opført i Dansk Koncertforening 1909 / Dir: Victor Bendix*.

Overskrifttitel (første nodeside): *Drapa*

Signeret første nodeside for oven til højre: *Rud Langgaard*

Ingen signatur og datering til slut.

12 blade, 29 × 35,3 cm, pagineret: (titel), (blank), 2-22, (blank); efter de 12 nodeblade følger to ubeskrevne blade i form af bagsats og friblad; sidstnævnte med brunt blomstermønster på ydersiden (rester af tidligere indbinding).

Papirtype: nodepapir i tværformat uden fabrikatangivelse, 20 systemer.

Kommentar

Tempoangivelsen er *Largo molto con gravita*. ♩ = 52 (*con gravita* er tilføjet oven i tidligere, nu udraderet betegnelse). Partituret bærer ikke præg af at have været brugt til opførelse, da det ikke indeholder dirigentnotater, og der ikke findes et tilhørende stemmesæt. Der forekommer enkelte autografe ændringer og tilføjelser i partituret, fortrinsvis af dynamisk og tempomæssig art. Nodeteksten i C adskiller sig væsentligt fra B og A, selv om der grundlæggende er tale om det samme værk (med samme antal takter). Der er divergenser med hensyn til instrumentation og i den musikalske sats, ligesom artikulation og dynamiske betegnelser er udformet anderledes.

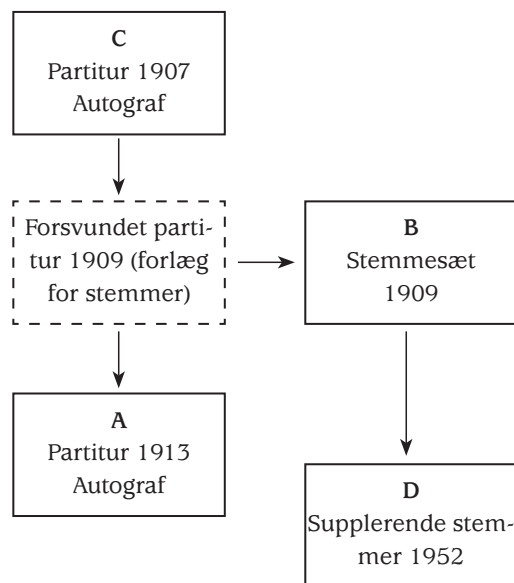
D Supplerende stemmer 1952 (afskrift)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 38,1. Usigneret afskrift (samme hånd som kilde B) samt tilføjede erstatningssider signeret "AH. Sep. 52."; blæk. Omfatter: Violin I, nr. 6-8, violin II, nr. 5-7.

Kommentar

Stemmer fra stemmesættet kilde B, som i 1952 er ajourført i overensstemmelse med de øvrige violinstemmer i B (divisi var oprindeligt fordelt pultvis, men er her sammenskrevet i samme stemme). I stemmerne er den sidste nodeside således overklæbet og erstattet med to nyskrevne sider.

Kildeafstamning (stemma)

Oprindelige tempoangivelser, 1913 (kilde A)

De generelle tempoangivelser fra den oprindelige blækrenskrift 1913 er af særlig interesse og skal derfor dokumenteres her. Ved senere revision har Langgaard slettet de oprindelige angivelser og i stedet angivet et fast tempo, *Andante marcato*

med tilføjelsen *l'istesso tempo sempre*. Kun betegnelsen *Grandioso* er bibeholdt ved cifrene 6 og 8. De ganske få ændringer, der i øvrigt kan konstateres i partituret og som er indført efter 1913, fremgår af revisionsberetnings noter nedenfor. De oprindelige tempoangivelser lyder:

- 1 *Andante con gravita*
- 19 *con moto*
- 24 *rit.*
- 27 *allargando molto*
- 43 *con moto*
- 87 *con moto!*
- 93 *rit.!*
- 95 *Grandioso*
- 115 *l'istesso tempo*
- 121 *rit.*
- 123 *Grandioso*
- 139 *rall.*
- 141 *più lento!*
- 157 *rallentando!*
- 165 *molto lento!*
- 169 *Adagio*

Kildevurdering

Værket er overleveret i fire versioner. Den tidligste version er partituret C, der er en autograf renskrift af værket dateret 1907. Dette partitur indeholder enkelte autografe ændringer i node-teksten samt autografe tilføjelser på titelbladet, men bærer ikke præg af at have været brugt til opførelser.

En senere version af værket er bevaret i kilde B, der udgøres af et komplet stemmesæt udskrevet og brugt ved uopførelsen i 1909 samt ved senere opførelser. Værket er ominstrumenteret og har undergået betydelige ændringer i den musikalske sats, ligesom det er gennemgribende omarbejdet hvad angår artikulation, frasering og dynamik. Denne version udgør derfor grundlæggende en anden version af værket end kilde C. Stemmesættet B kan således ikke være skrevet ud efter partitur C.

Endnu en version af værket findes i kilde A, i form af den autografe renskrift af partituret, dateret januar 1913. A indeholder grundlæggende den samme nodesats som B, men adskiller sig konsekvent med hensyn til artikulation, frasering, dynamik og lignende, hvorfor A må betragtes som en ny bearbejdelse af værket og dermed som en selvstændig version. Selv om A sandsynligvis er blevet til på grundlag af det samme, nu bortkomne partitur, som lå til grund for udskrivningen af B, har Langgaard ved udarbejdelsen af den nye renskrift i 1913 samtidig givet værket en ny 'ikklædning'. På trods af at stemmesættet B har været anvendt sammen med partituret A er der så stor forskel på udformningen, at man må betragte de to kilder som repræsenterende hver sin version af værket.

Den seneste (fjerde) version af værket findes i kilde A, idet Langgaard senere, antagelig i forbindelse med den fornyede indsendelse til Danmark Radio i 1940'erne, har revideret tempo- og foredragsbetegnelser og foretaget enkelte autografe rettelser i manuskriptet. Denne seneste version er lagt til grund for nærværende udgave.

De supplerende sider i stemmesættene (kilde D) har efter alt at dømme ikke haft forbindelse til komponisten og er skrevet af efter kilde B. De har således ingen betydning for revisionen.

Revisionsgrundlag

Nærværende udgave er en kritisk revision af værket i den udformning, komponisten senest er kommet frem til. Udgavens hovedkilde er kilde A, hvor revisionsgrundlaget defineres som den autografe renskrift fra 1913 samt senere autografe rettelser og tilføjelser. Rettelser i fremmed hånd er ikke medregnet som

del af hovedkilden. De enkelte tvivlstilfælde, der kan have haft betydning for revisionen, er nævnt i noteapparatet nedenfor. Det er endvidere lagt til grund, at kilde B og C repræsenterer to grundlæggende andre versioner af værket, og at man derfor ikke ud fra forskelle i teksten mellem disse kilder og hovedkilden kan slutte, at der er fejl i kilde A. Forskelle i selve nodesatsen (tonehøjder og tonelængder) mellem A og B, har dog givet ekstra anledning til at overveje, om A på disse steder repræsenterer den rigtige tekst ud fra sine egne præmisser.

Redaktionelle retningslinjer

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er angivet med brudt streg og bueændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for klarinetter er tilføjet af udgiveren. Klarinetstemmerne er i hovedkilden noteret for B-klarinetter, hvilket i udgaven er ændret til A-klarinetter, idet en moderne B-klarinet ikke kan spille den dybest noterede tone (klang cis/des). Langgaard har endvidere noteret paukerne indtil cfr. 6 med faste fortegn (som kun er anført på første nodeside), hvilket er ændret til løse fortegn. De oprindelige orienteringss cifre er bibeholdt.

Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noterne nedenfor. Redaktionelle analogitilføjelser, tilføjelse af manglende fortegn og lignende, hvor begrundelsen fremgår af partiturets musikalske kontekst, kommenteres således ikke i noteapparatet. Det samme gælder justeringer af buer, med mindre særlige forhold gør sig gældende. Det er anført, hvor der kan være tvivl om læsningen af kildeteksten i A. Alle bemærkninger er anført i forhold til hovedkilden, dvs. Langgaards autografe renskrift inklusive senere autografe rettelser.

NOTER

takt	stemme	kommentar
13	ob 1	<i>espress.</i> flyttet fra t. 16
16-17	vcl, cb	A: buen tilføjet med blå farvestift, antagelig fremmed hånd
19	vl II	<i>poco a poco cresc.</i> flyttet fra t. 20 i analogi med vl I, vla
20	fl	enkeltpunktering ændret til dobbeltpunktering i analogi med fg 2, vlc, cb samt i overensst. med B
24	ob, cl, fg, cor, strygere, tb	<i>dim.</i> flyttet fra t. 25 node 1 node 1 forsynet med 'tenuto-bue', der indikerer, at tonen skal udholdes i sin fulde længde
33	tbn 3, vcl	node 1: f ændret til enharmonisk eis i analogi med fg 1
37	vla	A: node 2-3: nederste node er rettet fra e-e til d-d, men under noderne står "e e", og det ser ud til at være med samme blæk; udgiveren tolker det som en tilbagerettelse; B: node 2-3: d-e
38	cb	node 1: uforståelig rettelse i A; det ser ud til at være et forsøg på at rette til en fjerdedelsnode d eller måske to ottendedele d-e; udgiveren har bevaret den oprindelige skrivemåde, der svarer til B

46	fl cor 3	<i>espress.</i> flyttet fra t. 47 node 2 ændret fra d ² til b ¹ i overensst. med B (d ² tolkes af udgiveren som en skrivefejl)
48	fg	node 2: cis ændret til enharmonisk des i analogi med vcl, cb
49	fl	node 1: ges ² ændret til enharmonisk fis ² i analogi med cor 1, 4, vl I, II
58-64	ob 2	det er uklart i A, hvornår ob 2 sætter ind; indsatsen t. 54 er utvetydigt markeret 1., og det sker senest i t. 65, hvor der er noteret dobbelt-stemmer (der er intet sideskift i A her); B lader ob 2 sætte ind t. 58, hvilket udgiveren har fulgt
69	vla	A: node 1, understemmen: usikker læsning, d ¹ er muligvis rettet til fis ¹ ; B: node 1: samklangen h-d ¹
76	fl 2 cor 1	node 2: eis ² ændret til enharmonisk f ² i analogi med ob 1, tr 1, 2, vl I, II, vla node 2: noteret his ¹ ændret til enharmonisk c ² i analogi med ob 1, tr 1, 2, vl I, II, vla
77	vla	node 2 ændret fra d ² (uklar notation) til h ¹ i analogi med vl I (d tolkes af udgiveren som en skrivefejl)
78	vl I	A: node 1: usikker læsning cis ² eller d ² (begge toner findes i akkorden); udgiveren har valgt cis ² i analogi med fl 1, ob 2, tr 3, tbn 1, 2, vl II, vla, idet tonen tydeligvis er noteret længere nede end det efterfølgende d ² ; B: node 1: d ²
83	ob	<i>più f</i> ændret i <i>f più</i> i analogi med cl, cor
85	vcl	A: oprindeligt E ændret til samklangen E-H med kraftig blyantsskrift i fremmed hånd; ændringen fulgt af udgiveren
89-90	vl I, vcl, cb	<i>dim.</i> i t. 90 ændret til <i>dim.</i> kile t. 89-90 i analogi med fl, ob, cl, vl II
91	vl I, II, vcl	<i>cresc.</i> flyttet fra t. 92 node 1 i analogi med vla
93	cl 2	e (opr. noteret dis for cl i B) ændret til d i analogi med fl 2, cor 4
95	-	udråbstegn efter <i>grandioso</i> er udeladt
101	fl 2	node 2 ændret fra cis ³ til ais ² i analogi med stemmeføringen i de øvrige blæsere (undt. cl, cor 3-4, tr 1-2); et toneskift på node 2 i fl 2 forekommer unaturligt; B: node 1: cis ³ , node 2: cis ³ rettet fra ais ²
108	vla	A: bue til t. 109 (forkortet i analogi med vcl, cb)
120	vla 2	node 1: gis ¹ tilføjet i analogi med vl II og i overensstemmelse med B
122-123	tbn 1	bue fra t. 122 node 1 til t. 123 node 1 udeladt i analogi med øvrige messingblæsere
131	vla, vcl	A: bue til t. 132 node 1 (forkortet i analogi med vl I, II)
132	vla	bue til t. 133 node 1 forkortet i analogi med vl I, II
132-135	tr 1-2	A: tr 2 ikke noteret t. 132-33, t. 134: pause, t. 135: a 2
135	cl 2	A: node 1 er ikke noteret, fis ² tilføjet i overensstemmelse med B
136	ob	A: bue til t. 137 node 1 (forkortet i analogi med cl)
139	cor 3-4	<i>aperto</i> tilføjet i overensstemmelse med B
139	tbn, tb	<i>dim.</i> flyttet fra t. 140 i analogi med cl, fg
140	fg	umotiveret bue fra t. 140 node 1 til t. 141 node 1 udeladt
147	vl I	<i>poco a poco cresc.</i> flyttet fra t. 148 i analogi med fl
148-154	vl solo	A: oprindeligt <i>colla flauto grande</i> , derefter noteret med sort blæk (af RL?) med andre buer end fl
152	cor 3-4	<i>dim.</i> flyttet fra t. 153
172-173	vl I, II, vla, vcl	A: oprindeligt pause i t. 173; bue fra t. 172 node 1 og ottendelsnode + tilsvarende pauser tilføjet med blyant (af RL?); vl II-1 har dog oprindeligt en 'tenuto-bue' i t. 172 fra noden til taktstregen

SOURCES AND CRITICAL APPARATUS

SOURCES

- A Score, fair copy 1913
- B Orchestral parts, transcript 1909
- C Score, fair copy 1907
- D Additional parts 1952 (transcript)

A Score, fair copy 1913

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard Collection, RLS 37,1. Provenance: Danish State Radio 1944; transferred from the radio music library to the Royal Library in 1965. Autograph. Fair copy in ink; autograph additions and corrections in ink; non-autograph additions, corrections and conductor's notes in ink, pencil, crayon and ballpoint pen.

Title (front page of cover): *Rued* [orig. written: *Rud*] *Langgaard: / Drapa. comp 1907 / for Orchestra. / Score and parts. / Comp and instrumentated April 1907. / Premiered 6 December 1909 / Danish Concert Society.*

Pasted-on label at top left bearing the following autograph text in black ink: *Rued Langgaard / Drapa / (On the Death of Edvard Grieg) / for Orchestra. / Score. / April 1907.*; – another label at top right with the imprint: *F IX* [monogram] *Royal Library, Copenhagen / Music Department* and the following handwritten addition by a library employee: *Rued Langgaard / Drapa / on the Death of Edvard Grieg / Score.*

Autograph title at top of first page of music: *Drapa comp. 1907* (orig. title, apparently *Drapa für Orchester*, erased); – at top right is the orig. composer attribution with the spelling *Rud Imm. Langgaard / (comp 1907)*, but corrected in different ink to *Rued Langgaard* (also autograph). The altered orthography indicates that this correction was made after 1932.

The original autograph dating on the last page of music has been partly erased and altered by RL in different ink; in its present form this final dating reads: *Composed / Copenhagen, April 1907. / Instr. completed in Arild, July 1907. / Fair copied again. / Jan. 1913. / Rud Langgaard* (under *Fair copied again Jan. 1913* there are traces of some earlier, now erased and illegible, writing).

6 leaves (3 loose sheets of manuscript paper) placed in a grey cover (with black spine) orig. sewn to the leaves), 35 × 27 cm; 12 unnumbered pages of writing.

Paper type: *B & H Nr. 13 A.* (22 staves of which 20 have been written on).

Autograph annotation on second page of cover: *Performed in Danish Concert Society, 1909. (6 December) / Conductor: Victor Bendix.* Beneath this was orig. pasted a copy of the programme (now loose): *NINTH SEASON 1909-1910 / Danish Concert Society / First concert / Monday 6 December 1909, 8 p.m.* The work appears as the third item on the programme: *3. Rud. Imm. Langgaard: "Drapa" for Orchestra. (1st performance)*; the erroneous full stop after *Rud* has been cancelled in black ink.

Commentary

There are 9 distinct layers of writing in the manuscript:

- a the original autograph fair copy written in black ink with a thin pen
- b autograph corrections made in black ink with a broader pen
- c autograph corrections in somewhat lighter grey-black ink
- d additions in reddish ink, made by RL or another hand
- e additions in pencil by another hand
- f additions in thick blue crayon by another hand
- g additions in thick red crayon by another hand

h additions in black ink by another(?) hand

i additions made with a blue ballpoint pen by another hand

The principal layers are the original fair copy (a) with a small number of autograph corrections and clarifications (b, c and perhaps also d and h); most of these corrections and clarifications relate to the fair copy (a). The autograph corrections also reflect a later process of revision, first and foremost an alteration of the general tempo markings. The other layers in the text comprise non-autograph corrections and comments, typically corrections of obvious mistakes and conductor's notes, many of which are clearly in the handwriting of conductor Launy Grøndahl. The rehearsal figures in blue crayon are also added by another hand. The fair copy is accurately written in thin writing and for the most part executed with care, though there are errors in the form of forgotten accidentals and some lack of completeness in the instructions concerning dynamics and articulation. With the exception of the altered tempo and articulation marks, the later layers of corrections are concerned with errors or ambiguities in the notation of the original fair copy.

B Orchestral parts, transcript 1909

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard Collection, RLS 38,1. Provenance: Danish State Radio 1944; transferred from the radio music library to the Royal Library in 1965. Unsigned transcript; ink.

Title inscribed at the beginning of all parts: *"On the Death of Edvard Grieg" / "Drapa" / Rud Immanuel Langgaard.*

The set comprises 53 parts: picc, fl 1-2, ob 1-2, cl 1-2, fg 1-2, cor 1-4, tr 1-3, tbn 1-3, tb, timp, triangolo, tamtam/cymbals, arpa, vl I (5 parts numbered 1-5), vl II (4 parts numbered 1-4), vla (5 parts numbered 1-5), vcl (5 parts numbered 1-5; no. 5 is a photostat copy of no.1), cb (4 parts numbered 1-4).

34,5 × 26 cm; each part is bound in a brown recent library binding bearing a label with the imprint: *F IX* [monogram] *Royal Library, Copenhagen / Music Department* and the following handwritten addition by a library employee: *Rued Langgaard / Drapa / [...]*

Manuscript paper without manufacturer's name (12 staves).

Commentary

This set of parts was written in 1909 for the first performance and was based on a revised but now lost score; the music itself and the instrumentation differ considerably from the extant score from 1907 (source C), while the articulation and dynamics are prescribed in a different way and in much more detail than in C. The lost score must be the one referred to in the list of RL's works down to the year 1916 compiled by his mother, where it appears as: "1909: New score of Drapa". The set of parts is the work of an experienced copyist and contains rehearsal figures corresponding to those in score A. The parts bear instrument designations in Italian except for the percussion and harp, where the designations are in German. The original tempo indication at the beginning of the work, *Andante con gravita*, has not been changed. The parts show clear signs of having been played from, with corrections, dates and the signatures of various orchestral musicians; these bear witness to performances in 1909 (the first performance), 1947, 1948 and 1956. – The set is supplemented by additional parts in source D. – RLS 38,2 contains a number of unbound parts in a cover on which an unknown hand has written: "Loose parts, / not corrected". These parts are vl I, no. 9-12, vl II, no. 8-10 and vla no. 6; they are by the same copyist as the rest but do not seem to have been used.

C Score, fair copy 1907

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard Collection, RLS 37,2. Autograph. Fair copy in black ink (pagination in pencil, rehearsal figures in red ink).

Title: „*Drapa*“/ *Composed for Orchestra. / by / Rud Immanuel Langgaard / Score. / Composed in Cpn / April 1907 Instrumentated in Cpn and Arild / May June July 1907* (written in the same black ink as the musical text); – additions in ink at top: *Auf Edvard Griegs Tød (4 Sept 1907)* and bottom left: *Manuskript (eigenhændigt)* [sic]; – addition in pencil: *Performed in the Danish Concert Society 1909 / Cond: Victor Bendix*.

Title at top of first page of music: *Drapa*

Signature at top right of first page of music: *Rud Langgaard*

No signature or dating at end.

12 leaves, 29 × 35,3 cm, pagination: (title), (blank), 2-22; after the 12 leaves of music manuscript paper follow two blank leaves (endpaper and flyleaf, the latter with a brown floral pattern on the outside; remnants of an older binding).

Paper type: manuscript paper in oblong format without manufacturer's name, 20 staves.

Commentary

The tempo is given as *Largo molto con gravita*. ♩ = 52 (*con gravita* has been superimposed on an older direction now erased). The score does not seem to have been used in performance, for there are no conductor's notes and there is no companion set of orchestral parts. There are a few autograph alterations and additions in the score, mainly relating to dynamics and tempi. The musical text in C differs significantly from B and A, though this is fundamentally the same work (with the same number of bars). There are divergences in the instrumentation and the music itself; articulation and dynamics also appear here in a different form.

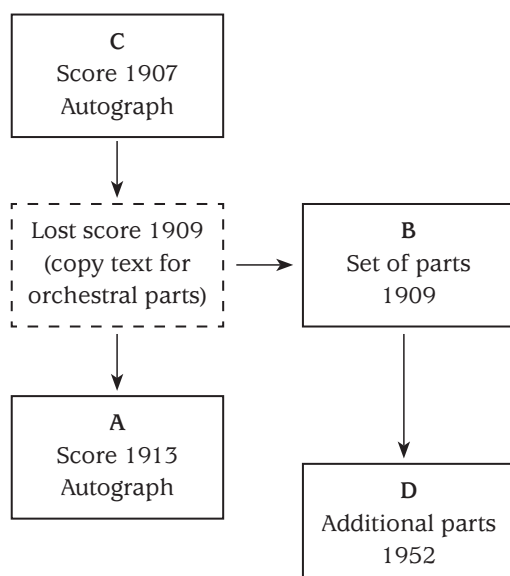
D Additional parts 1952 (transcript)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard Collection, RLS 38,1. Unsigned transcript (same hand as in source B) with added substitute pages signed “AH. Sep. 52.”; ink. Comprises vl I, nos. 6-8 and vl II, nos. 5-7.

Commentary

Parts from the set in source B, revised in 1952 to correspond with the other violin parts in that source (divisi were originally distributed by desk, but here they have been written together in the same part). The last page of music in these parts has accordingly been pasted over and replaced by two newly written pages.

Relationship between the sources (stemma)

Original tempo markings, 1913 (source A)

Of particular interest are the general tempo markings found in the original fair copy in ink from 1913. These are documented below; in a later revision RL replaced them with an invariable tempo, *Andante marcato*, with the additional directive: *l'istesso tempo sempre*. Only the designation *Grandioso* was retained at figures 6 and 8. The very few other alterations in the score that can be seen to have been made after 1913 are recorded in the notes below. The original tempo markings were:

- 1 *Andante con gravita*
- 19 *con moto*
- 24 *rit.*
- 27 *allargando molto*
- 43 *con moto*
- 87 *con moto!*
- 93 *rit.!*
- 95 *Grandioso*
- 115 *l'istesso tempo*
- 121 *rit.*
- 123 *Grandioso*
- 139 *rall.*
- 141 *più lento!*
- 157 *rallentando!*
- 165 *molto lento!*
- 169 *Adagio*

Evaluation of sources

Four versions of *Drapa* are extant. The earliest is the score C, which is an autograph fair copy dated 1907. This score contains occasional autograph changes to the musical text as well as autograph additions to the title page, but shows no sign of having been used in performance.

Source B contains the work in a later form. It consists of a complete set of parts, copied for the premiere in 1909 and used then and at later performances. The instrumentation has been remodelled and there are considerable changes in the musical text; articulation, phrasing and dynamics have also been thoroughly revised. This source therefore presents a version of the work fundamentally different from the score C. Consequently the parts in B cannot be copied from C.

Yet another version of *Drapa* is extant in source A in the form of an autograph fair copy of the score dated January 1913. Basically A has the same music as B but differs from it consistently with respect to articulation, dynamics and the like; A is therefore to be regarded as a new revision and accordingly as an independent version of the work. In spite of the fact that A probably was based on the same, now lost, score as had been copied in B, the work was ‘dressed up’ anew when RL wrote his final fair copy in 1913. Though the set of parts in B has been played from together with the score A, there are such great differences that the two sources must be seen as representing two different versions of the work.

The final (fourth) version of *Drapa* is also represented by source A where RL, presumably in connection with his submission of this score to the State Radio in the 1940s, revised marks of tempo and expression and made a few autograph corrections in the manuscript. This is the version published here.

The additional pages in the sets of parts (source D) would not appear to have been through the composer's hands; they are transcribed from source B but have no independent critical significance.

Textual basis of the edition

The present edition is a critical revision of the work in its latest form as arrived at by the composer. The main source is the

score **A**, where the textual basis is defined as the autograph fair copy from 1913 with more recent autograph corrections and additions. Non-autograph corrections are not treated as part of the main source. A few doubtful instances of possible critical relevance are mentioned in the notes below. Another editorial principle is that sources **B** and **C** represent two fundamentally different versions of the work, and that textual divergences between these and the main source do not automatically mean that there is an error in **A**. Musical variants (concerning pitches and note lengths) between **A** and **B** nevertheless give extra reason to consider whether **A** on its own premises has the correct text at these places.

Editorial guidelines

Editorial additions and corrections are identified typographically by square brackets in the score; added ties and slurs are printed with broken lines and altered ties and slurs with a combination of unbroken and broken lines. Cautionary accidentals in round brackets are editorial, as are fixed accidentals for clarinet. In the main source the clarinet parts are notated for clarinet in B flat; this is altered here to clarinet in A because the modern clarinet in B flat cannot play the lowest written tone (sounding c#/d \flat). The timpani as far as fig. 6 are notated by RL with fixed accidentals (only shown on the first page of music); these have been altered to *ad hoc* accidentals. The original rehearsal figures are retained.

Reference is made to the notes below for editorial comment and information on points not typographically identified in the edition. Analogical additions and supplied accidentals etc. are not, however, specified if sufficiently justified by the musical context. Except in special cases, the same applies to the adjustment of ties and slurs. On the other hand, explicit mention is made of places where there can be doubt about the reading of the source text in **A**. All annotations relate to the main source, i.e. RL's autograph fair copy inclusive of later autograph corrections.

NOTES

bar	part(s)	remarks
13	ob 1	<i>espress.</i> moved from b. 16
16-17	vcl, cb	A : slur added in blue crayon, apparently by another hand
19	vl II	<i>poco a poco cresc.</i> moved from b. 20 by analogy with vl I, vla
20	fl	single dot emended to double dot by analogy with fg 2, vlc, cb and in agreement with B
24	ob, cl, fg, cor, strings, tb	<i>dim.</i> moved from b. 25 note 1 note 1 supplied with a 'tenuto slur', indicating that the tone is to be held for its full written duration
33	tbn 3, vcl	note 1: f emended to enharmonic e \sharp by analogy with fg 1
37	vla	A : notes 2-3: lowest notes corrected from e-e to d-d, but beneath them "e e" has been written in what looks like the same ink; the editor interprets this as a cancellation of the correction; B : notes 2-3: d-e
38	cb	note 1: illegible correction in A , apparently an attempt to correct to crotchet d or perhaps two quavers d-e; the edition retains the orig. notation corresponding to B

46	fl cor 3	<i>espress.</i> moved from b. 47 note 2 emended from d 2 to b 1 in agreement with B (the editor interprets d 2 as a scribal error)
48	fg	note 2: c \sharp emended to enharmonic d \flat by analogy with vcl, cb
49	fl	note 1: g \flat^2 emended to enharmonic f \sharp^2 by analogy with cor 1, 4, vl I, II
58-64	ob 2	it is not clear from A where ob 2 should enter; the entry at b. 54 is unambiguously marked <i>I.</i> , and ob 2 must enter at the latest in b. 65, where divided parts are notated (there is no page turn here in A); the editor has followed B in making ob 2 enter in b. 58
69	vla	A : note 1, lower part: reading uncertain, d 1 possibly corrected to f \sharp^1 ; B : note 1: the harmony b-d 1
76	fl 2 cor 1	note 2: e \sharp^2 emended to enharmonic f 2 by analogy with ob 1, tr 1, 2, vl I, II, vla note 2: notated b \sharp^1 emended to enharmonic c 2 by analogy with ob 1, tr 1, 2, vl I, II, vla
77	vla	note 2 emended from d 2 (notation unclear) to b 1 by analogy with vl I (d is interpreted by the editor as a scribal error)
78	vl I	A : note 1: reading uncertain, c \sharp^2 or d 2 ? (both notes are in the chord); the editor has chosen c \sharp^2 by analogy with fl 1, ob 2, tr 3, tbn 1, 2, vl II, vla, since the note is clearly written lower down than the following d 2 ; B : note 1: d 2
83	ob	<i>più f</i> emended to <i>f più</i> by analogy with cl, cor
85	vcl	A : original E altered in thick pencil to the harmony E-B by another hand; this alteration adopted by the editor
89-90	vl I, vcl, cb	<i>dim.</i> b. 90 emended to <i>dim.</i> hairpin bb. 89-90 by analogy with fl, ob, cl, vl II
91	vl I, II, vcl	<i>cresc.</i> moved from b. 92 note 1 by analogy with vla
93	cl 2	e (orig. notated d \sharp for cl in B flat) emended to d by analogy with fl 2, cor 4
95	-	exclamation mark after <i>grandioso</i> suppressed
101	fl 2	note 2 emended from c \sharp^3 to a \sharp^2 by analogy with the voice leading in the other winds and brass (except cl, cor 3-4, tr 1-2); a change of tone on note 2 in fl 2 seems unnatural; B : note 1: c \sharp^3 , note 2: c \sharp^3 corrected from a \sharp^2
108	vla	A : slur to b. 109 (editorially shortened by analogy with vcl, cb)
120	vla 2	note 1: g \sharp^1 supplied by analogy with vl II and in agreement with B
122-123	tbn 1	slur from b. 122 note 1 til b. 123 note 1 suppressed by analogy with rest of brass
131	vla, vcl	A : slur to b. 132 note 1 (editorially shortened by analogy with vl I, II)
132	vla	slur to b. 133 note 1 editorially shortened by analogy with vl I, II
132-135	tr 1-2	A : tr 2 not notated in bb. 132-33, b. 134: rest, b. 135: <i>a 2</i>
135	cl 2	A : note 1 not notated, f \sharp^2 supplied in agreement with B
136	ob	A : slur to b. 137 note 1 (editorially shortened by analogy with cl)
139	cor 3-4	<i>aperto</i> supplied in agreement with B
139	tbn, tb	<i>dim.</i> moved from b. 140 by analogy with cl, fg
140	fg	unmotivated slur from b. 140 note 1 to b. 141 note 1 suppressed
147	vl I	<i>poco a poco cresc.</i> moved from b. 148 by analogy with fl
148-154	vl solo	A : orig. <i>colla flauto grande</i> , subsequently notated (by RL?) in black ink but with slurs differing from fl
152	cor 3-4	<i>dim.</i> moved from b. 153
172-173	vl I, II, vla, vcl	A : originally rest in b. 173; slur from b. 172 note 1 and quaver + corresponding rests added (by RL?) in pencil; vl II-1, however, originally had a 'tenuto tie' in b. 172 from the note to the bar line

